

JÁSZÁROKSZÁLLÁS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOM

1. Bevezetés

2. Jászárokszállás bemutatása

Általános településképi, településkarakter

3. Örökségünk

A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji- és természeti értékek, településképi jellemzők

4. Településképi szempontból meghatározó területek Jászárokszálláson *eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával*

Városközpont településrész, Történelmi lakóterület, Általános lakóterület, Üdülőterület, Iparterület

5. Ajánlások

A településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató

Központi településrészre, Általános lakóterületre, Egyéb lakóterületekre,
Magasság, Tetőhajásszög, Anyaghasználat (színek), Telepítés,
Kerítések, Részletek,

közterületek településképi útmutatója

Közterek, közparkok

Utcák

Utcabútorok, berendezések

Beépítésre nem szánt területekre nézve

6. Jó példák /épületek, épített részletek

ajtók, ablakok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés, kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

7. Jó példák, sajátos építményfajták

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1. BEVEZETÉS

Tisztelt Lakosság! Tisztelt Érdeklődők!

Nagy örömünkre szolgál, hogy átnyújthatjuk Önöknek a településünk értékeit bemutató Településképi Arculati Kézikönyvet, melyben városunk épített és természeti elemeit mutatjuk be, egyúttal kiemeljük értékeinket, irányt mutatva a jövőbeli városkép alakulásához.

A városra, a Jászságra jellemző és jól ismert motívumokat, építészeti megoldásokat összegyűjtve, tematikusan csoportosítva, kerek egészzé formáltuk és így átnyújtjuk Önöknek.

Könyvünk azzal próbál segíteni a szépre fogékony, saját településére és őseinek hagyományaira büszke olvasójának, a településen építkezni szándékozóknak, hogy a múlt hagyományait, értékeit megjelenítve, összegyűjtve, elemelve, utat mutat

annak megőrzéséhez, újragondolásához, napjaink épületeire való átörökítéséhez.

2.

JÁSZÁROKSZÁLLÁS BEMUTATÁSA

*Általános településkép,
településkarakter*

Jászárokszállás a Jászság északnyugati szegletében helyezkedik el, nevét a határában húzódó „**Csörsz árka**”-ról kapta.

Az árok első – jelenlegi ismereteink szerinti – említése egy 1067-ből való. A Csörszárka széles, de nem mély árok a Duna és a Tisza között. ÉK-i irányban vonul, egyik ága a Tarna folyótól, másik ága Gödöllőtől visz a Tiszáig.

Geológusok szerint természetes képződmény, régi folyómeder, mások védelmi szerepet tulajdonítanak az ároknak, a nép szintén mesterséges csatornának vélte és a hozzáfűződő monda szerint Csörsz fiatal avar király ásatta, hogy szerelmesét a száraz alföldi síkon keresztül vízi úton, hajóval hozhassa el.

Fodor Ferenc földrajztudós szerint a Gyöngyös patak Árokszállás és Visznek közötti patakmedre Magyarország legrégebb élővíz csatornája. Korát 1500 évre becsülik.

A település évezredek óta lakott, ezt bizonyítják az itt előkerült csiszolt kőeszközök. Első ismert írásos említésére 1366-ban került sor. A 15. században az egyik legnépesebb jász település volt, azonban a török pusztítások következtében 1567-re szinte teljesen elnéptelenedett, de a 17. század végén ismét viszonylag népes település. 1699-ben Árokszállást a Jászságban számon tartott 11 falu között említik.

Forrás: www.mapire.eu

A bécsi udvar a Jászkunságot 1702-ben eladta a Német Lovagrendnek, mely testület 1731-ben továbbadta a pesti Ispotályos háznak. Mária Terézia 1745-ben engedélyezte, hogy az Ispotályos ház földesúri hatalma alól a települések megváltsák önmagukat. Ezt az eseményt nevezzük Redemptiónak.

fotó: Szűcs Judit

1756-ban Mária Terézia mezővárosi rangot adott Jászárokszállásnak. A város 1876-ban elveszítette jász kiváltságait és a többi jász településsel együtt Jász-Nagykunszolnok vármegyéhez került. 1886-ban lemondott városi rangjáról, s mint nagyközség működött tovább.

Az 1920-as években iskolák épültek, bevezették a villanyvilágítást, a város fejlődött, majd a II. világháború, főleg a város felett zajló légitámadások nagy pusztításokat okoztak. Jászárokszállás termálvizének felhasználására már az elmúlt évszázad derekán megtették az első lépéseket. Az 1960-as évek elején a község vezetése döntött a strand megépítéséről, de akkor még csak hideg vizes volt a létesítmény. 1968-ban Jászárokszálláson is megkezdték a meleg vizes kút fúrását, ettől kezdve a fürdő medencéit a 702 méter mély termálkút 52 OC-os hőmérsékletű vize táplálja.

A feltörő termálvíz minősített gyógyvíz, mely baleseti és műtéti utókezelésekre, mozgásszervi és reumatikus megbetegedések kezelésére javasolt. A fürdő mellé üdülőövezet települt, amely területen camping is működik.

A második világháború befejezéséig a Jászságban a tradicionális mezőgazdaság és a kézműipar jelenléte dominált. Az ötvenes évektől fokról fokra változott a kép. Jászárokszállás életében jelentős változást hozott az 1970-es évek iparosítási folyamata.

A Hűtőgépgyár idetelepítésével megváltoztak a foglalkoztatási viszonyok. Napjainkban a város gazdaságát az autópálya vonzáskörzetében fekvő Ipari Park határozza meg. Szerepe térségi-kistérségi szinten is igen jelentős, mert a foglalkoztatási lehetőségeket bővíti és a helyi gazdaságra élénkítő hatást gyakorol. Az Ipari Parkban működő cégek több ezer embernek adnak munkát. Jászárokszállás településszerkezete ma is őrzi a kétbeltelkes halmazos település jellemzőit. Az Alföldre jellemző módon, két területen folyt az itt lakók élete. A belső városmagban kerítetlenül helyezkedtek el a lakóépületek és ezektől távolabb a kertek.

A kertekben épültek fel a gazdasági udvarok. A XVIII. és XX. század között ez a kétbeltelkes életforma eltűnt. A belső, kisméretű telkeken is épültek gazdasági épületek, a külső kertek lakóterületekké váltak. A telkek mérete azonban a mai napig őrzi e kétbeltelkes életforma emlékét.

Az Első katonai térkép alapján megállapítható, hogy Árokszálláson nem „véletlenszerűen”, hanem sokkal inkább rendezett sorokba telepített épületeket építettek. A későbbiekben kialakult utcahálózat máig meghatározó, jellegzetes eleme Jászárokszállás településszerkezetének. Az épületek jellemzően földszintesek, magastetős kialakításúak. Magasabb emeletes épületek elsősorban a település-központban találhatók, ezek jellemzően földszint + egyemeletes középületek, illetve négyszintes, gyakran lapostetős lakóépületek.

Forrás: www.mapire.eu

A régi, hagyományos lakóépületek eltűnőben vannak. Sokat lebontottak, helyükre az építkezés időpontjától függően kockaházak vagy utcára merőleges gerincű, tetőtérbeépítéses lakóépületek kerültek. A még megmaradt hagyományos, utcára merőleges gerincű, oromfalas, tornácos épületeket vagy nagymértékben átépítették, nyílászáróikat kicserélték, tornácaikat befalazták használati okokból, vagy elhagyatottá váltak, pusztulásnak indultak.

Fotó: Szűcs Judit

A településkép meghatározó eleme a zöldfelület. Kialakításával kiemelhetünk építészeti elemeket, vagy éppen eltakarhatunk településképbe nem illő dolgokat.

Fotó: Szűcs Judit

3. ■ ÖRÖKSÉGÜNK

A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji- és természeti értékek, településképi jellemzők

MŰEMLEKEK

Az elbontott parókia épülete

Jászárokszállási Szentháromság Római Katolikus Templom

A város legfontosabb építészeti, történeti látnivalója a kívül-belül csodálatosan felújított barokk műemlék. A mai templom elődjét 1630-ban, a

jelenlegi templomunkat 1761 és 1767 között építették a korábbi, szűknek bizonyult templom helyén. Húsz évvel később egy torony került a homlokzatra copf stílusú kapuzattal. Maga az épület barokk stílusú, egyhajós, öt boltszakaszos. A külső majdnem teljesen díztelen, csak az oromzat kőszobor alakjai és ezen kívül a két oldalsó kapuzata díszesebb.

A templom három haranggal rendelkezik, melyek közül a legújabb 2009-ben készült a II. világháború során eltulajdonított és beolvasztott helyett. Az egyszerű külső mellett gazdag belsőt találunk. A főoltár, mely a Szentháromságot ábrázolja, valamint két mellékoltár Kräcker János Lukács (1717-1779) munkája. A templom falfreskóit Takács

István templomfestő készítette, színes ólomkristály ablakokon szentek és bibliai képek jelennek meg. A templomban barokk stílusú szószék, és gyóntatószékek találhatóak. A karzaton helyezkedik el az orgona, mely a felosztatott trinitárius rend kiscelli templomából került ide 1785-ben.

Egykori fogadó épülete

A Széchenyi úton lévő külső fogadó és a postakocsi lóváltóállomás már a 18. század elején létezett. Ennek emlékét őrzi, az épület homlokzatán, a kapu zárókövén található faragott postakürt is. Hasonmását 2001-ben építették fel a Szentendrei Szabadtéri Múzeumban. Földszintes épület, kőkeretes kapuval. Kétoldalt egyenes záródású, szalagkeretes ablakok. Tágas udvarán nyílt és zárt kosáríves árkádsor.

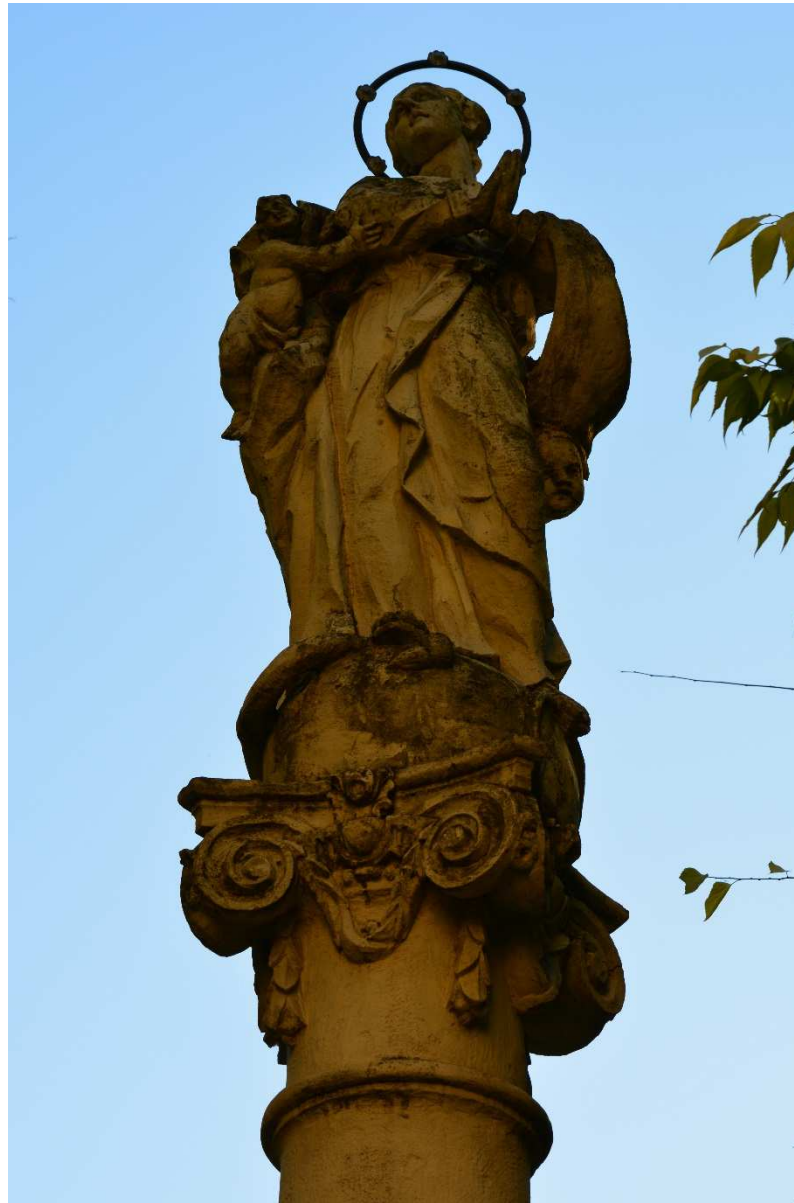
A fogadó egykori vendége volt XII. Károly svéd király és Kossuth Lajos is. A 2. világháború alatt szomorú és kegyetlen feladatot látott el az árokszállási külső fogadó. A 18. századi földszintes öreg ház az apáti zsidók gettója volt.

Mária oszlop (Statua Amoenissima)

Eredetileg a Főtéren állt. Egy árokszállási századforduló előtti állapotot mutató fotón egy gémeskút mellett láthatjuk. Akkor még a mai Nagy Fogadó helyén kis házacska állt. A község fejlődésével a Főteret jobban kihasználják, (a piac is ott volt sokáig), a Mária oszlopot a központba, de a forgalomból kieső templom melletti kis parkba, az Árpád tér 14. sz. épület elé viszik. Ma is ott található.

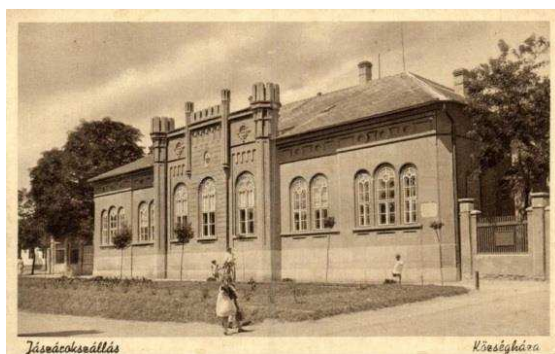
Pethes András jászkapitány állíttatta 1783-ban, ugyanabban az évben, amikor a Vámosgyörk felé vezető út melletti kőkeresztet is.

ÉRTÉKES ÉPÜLETEK

Városháza

A Városháza 1863-ban épült romantikus stílusban. Utcai falazatát Árokszállás címere ékesíti "Árokszállási szabad jászok" felirattal. Dísztermében Jász Faragó Sándor 2 freskója található.

Fotó: Szűcs Judit

Jász ház (Népi lakóház)

A házat 1882-ben Bordás András építtette. Ez az ötosztatú ház hűen tükrözi a jászsági polgárosuló parasztcsalád életvitelét, lakáskultúráját. A családi gazdálkodás a tanyán folyt, a városi házban általában vasárnap tartózkodtak, amikor a misére bejöttek a családtagok, illetve az iskolás gyermekek, s az idősek éltek ott tartósan, egész éven át.

A konyha mellett három szobát és kamrát találunk a házban, valamint az egységes nyeregtető alatt hat köroszlopos magas ámbitust, a klasszicista építészet elemeinek vidéki alkalmazásával. Az Észak-Jászság kerekoszlopos, tornácos házainak típusa itt alakult ki, a helyi mesterek munkája nyomán.

A ház kőalapja a Mátrából, tetőszerkezetének faanyaga a Kárpátokból, a Tiszán úsztatva érkezett, a falak vályogtégláinak anyagát az árokszállási föld adta. A ház alkalmas volt arra, hogy a tanyai gazdálkodást folytató család kétlaki életét szolgálja. Három nemzedék született, nevelődött és élt itt.

A régi ipartestületi székház (Könyvtár)

Az ipartestület 1926-ban az - akkor még község - központjában impozáns épületet vásárolt, mely a hivatalos helyiségein kívül az iparos kör és az önművelődési egyesületek számára is otthont adott. Székházavatásra 1927. december 31-én került sor. A kulturális élet színterévé vált az Ipartestület épülete. A táncmulatságok, az ács, csizmadia, szűcsbálok emlékét máig őrzik az idős iparosok. 1961. óta az Ipartestület székházában Városi Könyvtár működik.

Közbirtokossági kör (Művelődési ház)

A Petőfi Művelődési Ház épülete eredetileg is közművelődési célt szolgált, Közbirtokossági Körnek épült 1934-ben. 1949-ben kezdte meg működését a művelődési ház ebben az épületben. Nagy termében 200 fő kényelmes szórakozására, kisebb helyiségei bensőségebb, baráti találkozókra, rendezvényekre ad lehetőséget.

Általános Iskola

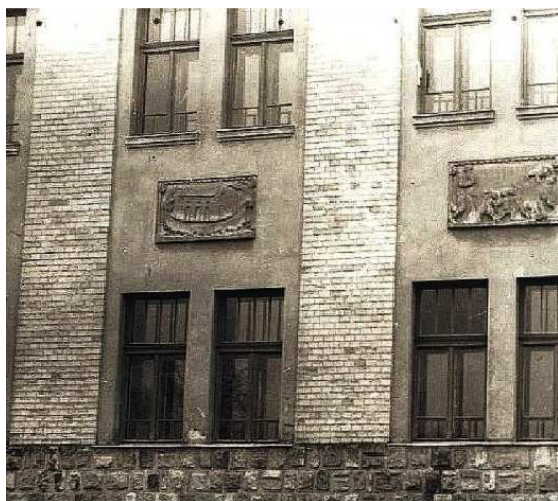
Az épület 1940 – 1941-ben épült, Gaál Lajos építész-mérnök tervei alapján, Barócsi László építőmester vezetésével.

A Horthy-korszak meghatározó vallás- és közoktatásügyi miniszterei: gróf Klebelsberg Kúnó és Hóman Bálint, egyik legfontosabb feladatuknak a hatosztályos népiskolai oktatás fejlesztését tartották. Hóman Bálint 1940-ben terjesztette a törvényt a parlament elé a nyolcosztályos, mindennapos népiskoláról, amely négy alsó- s négy felső tagozatos osztályból állt. Az első évfolyamok 1941-ben indultak.

Szent Imre Fiúiskola (Óvoda)

Jászárokszállás község képviselő-testülete 1926. május 20-án elfogadta az új alszögi iskola terveit, majd az egyemeletes, 6 tantermes iskola kivitelezésére versenytárgyalást írt ki. Az épület felszentelésére 1927. október 16-án került sor.

Surányi-villa (Rendőrség)

Az épület a mai napig megőrizte eredeti arányait. Utcai ablakainak osztása hagyományos. Az épület lábazatán látható kőburkolat Jászárokszálláson hagyományokkal rendelkezik, több jelentős épületen megtalálható. Sajnos az ugyancsak hagyományosnak mondható kerítése már elpusztult.

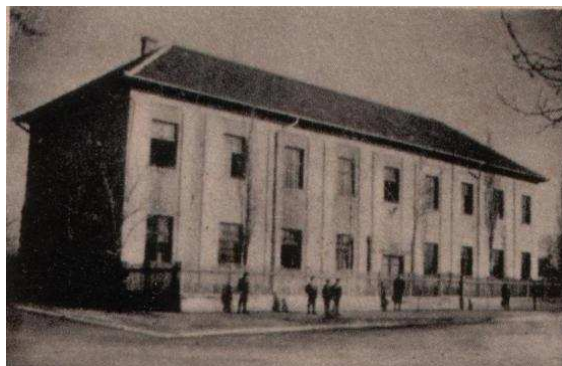
Polgári Fiúiskola (Gimnázium)

A Jászpolgári Fiúiskola története akkor kezdődött, amikor 1921. április 22-én a polgári leányiskola Jászárokszálláson megkapta az úgynevezett "nyilvánossági jogot" a vallás- és közoktatási minisztertől.

Talán az első igazgató, Shozenszky Szotér János volt az, aki felvetette az iskola építésének gondolatát. Az építkezés 1923-ban kezdődött a Deák Ferenc utcában.

"1925. szeptember 20-án már csak a padok hiánya gátolta a beköltözést. Még azon az őszön állami támogatással megérkeztek a padok is."

"1925. október 14-én költözhetett be a már három osztályra növekedett iskola."

Artézi kút

Az artézi kút a talaj olyan mélységébe fúrt kút, amelyből a víz magától tör a felszínre. Az alföldi talaj különösen alkalmas volt artézi kutak fúrására. Az 1880-as évekre a kútfúrás műszaki színvonala olyan szintre jutott, hogy lehetővé vált az artézi kutak létesítése. Az artézi kutak közegészségügyi szempontból jelentős vívmánynak számítottak, hiszen a 19. század második felében még gyakran ütötte fel a fejét a kolera a fertőzött ivóvíz miatt. A mély rétegekből jövő, egészséges ivóvízzel sikerült visszaszorítani ezt a veszedelmes betegséget.

Jászárokszállás területén korábban 7 artézi kút működött. Ezek egyike a város főterén található, ma is működő kút. Az elmúlt időszakban újabb artézi kút létesült a Strand területén, melynek kialakításakor a főtéri kút formakincsét igyekeznek követni a város.

Szent Vendel szobra

Szt. Vendel szobrát egyszerű emberek mintázták. Közel a városhoz, a vasúti síneket elhagyva a Szarv-ág patak folyása miatt a kb. három méter magas földtöltésen épített híd után, tíz méterre a jászberényi út jobb oldalán, a juhszélnek nevezett legelő szélén állították fel 1832-ben.

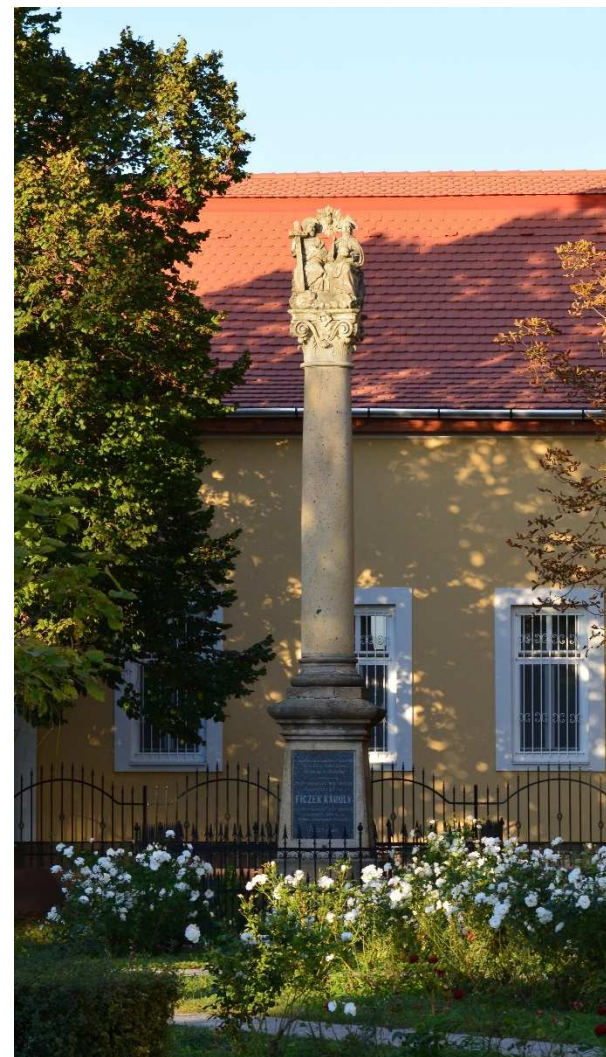

Szentháromság szobor

A ma álló oszlop előtt egy igen régi, művészi igényvel készült Szentháromság szobor állott az országútnál, a templom mellett

- amint az 1800-ból való látkép is mutatja. Ezt a hívek 1806-ban restaurálták. Végül mégis olyan rossz állapotba került, hogy le kellett bontani. A szobor pótlására Ficzek Károly jákóhalmi esperes 1903-ban 4000 koronát adományozott. Így létesült a parókia előtt az új Szentháromság szobor. A karcsú márvány posztamens magasabb a régebbi Mária oszlop talapzatánál, folytatása a vaskos ion oszlop, befejezése a szoborcsoport, Atya, Fiú, s közöttük, mint galamb, lebeg a Szentlélek.

Újraszentelése szintén 2000. június 18-án - Szentháromság-búcsú napján - körmenettel egybekötve, a hívő tömeg részvételével történt.

Pethes Imre emlékoszlop

Dr. Czettler Jenő emlékoszlop

Nepomuki Szt. János szobor

II. Vh. emlékmű

Csörsz vezér szobra

Tőser János Csörsz vezért ábrázoló szobrát 2016. augusztus 20-án adták át.

Forrás: <http://gyongyostv.hu>

Időkapu

Forrás: [www. http://mapio.net](http://mapio.net)

56-os emlékmű

Forrás: www.google.hu

I. Vh. emlékmű

Forrás: <http://www.jaszmuseum.hu>

Kubikos szobra

Forrás: www.szoborkereso.hu

4.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK ÁROKSZÁLLÁSON

*eltérő karakterű területek lehatárolása,
a településkép, arculati jellemzők és
településkarakter bemutatásával*

A térkép OSM alaptérképre EX!GIS-i programmal készült

Az egyéb jelek nem településképi szempontból meghatározó területeket jelölnek, azok az OSM térkép saját jelei.

VÁROSKÖZPONT TELEPÜLÉSRÉSZ

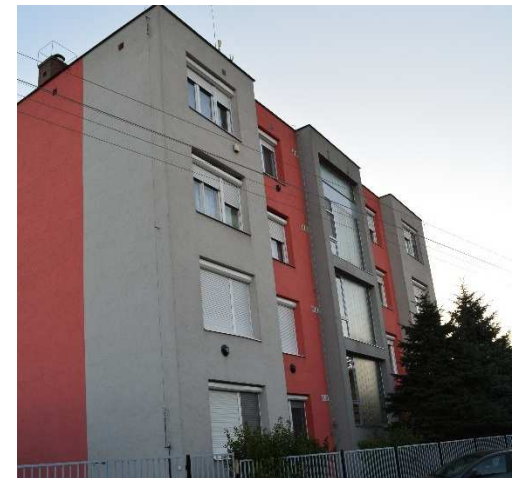
Jászárokszállás magjában található, hosszan elnyúló park fogja össze a központi részt. Itt helyezkednek el a település legfontosabb közigazgatási, oktatási és egyházi intézményei, de a szolgáltatások mellett a lakófunkció is helyet kap itt.

A település szerkezetének változását vizsgálva megállapítható, hogy a templom körül kialakuló tér bár alakját tekintve változott az évszázadok során, de a település központja mindig e területen helyezkedett el. Bár a teret határoló, még meglévő régi épületek elvesztették már díszítéseik egy részét, a mai napig árasztják a múlt hangulatát.

Forrás: [www. http://mapire.eu](http://mapire.eu)

Sajnos a múlt század második felének fejlesztései nem törődtek az évszázadok során létrejött építészeti és településképi értékekkel, így e területen is megjelentek az ide nem illő, megjelenésükben és tömegükben is idegen épületek.

Az építészeti nagyon vegyes képet mutató központi magot a szépen gondozott, virágokkal és szobrokkal díszített park teszi harmonikussá.

TÖRTÉNELMI LAKÓTERÜLET

A településrészre szabálytalan utcavezetés, kisméretű telkek és a településhez mérten magas beépítési százalék a jellemző. Az épületek oldalhatáron állóan helyezkednek el. Az utcaképek már elvesztették régi, hagyományos formájukat. Az utcákban egymás mellett találhatók a régi parasztházak, a Kádár korszak kockaházai és az utcára merőleges gerincű, tetőtér-beépítéses, oromfalas épületek. Bár egyes utcákban, rövid szakaszokon megfigyelhetők egyforma tetőformák, egységes utcaképről, településképről már e területen sem beszélhetünk.

ÁLTALÁNOS LAKÓTERÜLET

E területeket a történelmi lakóterülettől a nagyobb telekméret és a kevésbé zengugos utcahálózat különbözteti meg. Ez a településrész egyrészt a Második katonai térképen már látható külső kertségek helyén jött létre, másrészt azokon túl, új osztásként. A volt kertségek helyén az utcahálózat történelmileg kialakult, szabálytalan vonalvezetésű, de a régi kertektől kijebb eső területen létrehozott lakóterületek már mérnöki osztású, szabályos utcahálózattal rendelkeznek. Jellemzően nagy telekméretű, lazábban beépített terület. A tömbbelsőben összefüggő zöldterület található. A beépítés módja a központi településrészhez hasonlóan oldalhatáron álló. Egységes utcaképről e területen sem beszélhetünk.

A lakóépületek e területen is vegyes képet mutatnak. A régi parasztházak, nagygazdaházak mellett megtalálhatóak az 1970-es évek kockaházai, az azt követő időszak tetőtér-beépítéses és a mai kor „mediterrán” stílusú házai is.

ÜDÜLŐTERÜLET

Jászárokszállás város idegenforgalmát elsősorban az itt található fürdő generálja. Nem meglepő, hogy az üdülőterületek is a fürdő közelében alakultak ki. Utcahálózata mérnöki tervezésű, szabályos vonalvezetésű. A telkek egyforma nagyságúak.

Az itt található üdülők tetőformája jellemzően utcára merőleges gerincű, az épületek tetőtér-beépítések, oromfalasak. Ettől eltérő épület kis számban lelhető fel.

Az utcák szélesek, rendezettek, egységes fasorokkal, gondozott virágágysokkal kellemesebbé válnának.

IPARTERÜLET

Jászárokszállás jelentős iparterülettel rendelkezik. A Jászberény és a Jászágó felől bevezető út mellett található iparterületek rendezettek, az épületek és azok környezete gondozott.

5. ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK

a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató

Szöveg: Farkas Renáta

A településen található lakóterületek karakterei között a legszembetűnőbb különbség a múltbeli településszerkezetből adódó utcahálózat és telekméret. A régi településmag és a körülötte kialakult kertes területek utcahálózata szabálytalan, girbe-gurba vonalvezetésű, az azokon túli területek utcahálózata mérnöki tervezett, szabályos. A telekméret a településmagban kisebb, a régi kertek területén nagyobb, gyakran szabálytalan alakú. A tervezett területeken egyforma, szabályos telkek kerültek kialakításra. Bár a fentiek alapján Jászárokszállás területét településkarakter szempontjából több részterületre osztottuk, a különböző területekre vonatkozó építészeti ajánlások javarészt megegyeznek. Éppen ezért ez a kézikönyv a különböző településrészekre egyformán vonatkozó ajánlásokat egy fejezetben mutatja be.

Mitől szép egy település? Nehéz erre válaszolni, hiszen ami az egyik embernek tetszik, a másoknak nem feltétlenül. Településeink arculatának kialakításakor talán nem is a szépség a cél, hanem a harmónia megteremtése. Hiszen megfigyelhetjük, hogy a környezetéből kiemelt, csak önmagában vizsgált és szépnek tartott épületeket mindenféle kontrol nélkül egymás mellé helyezve bizony könnyen zaklatott

utcaképet kaphatunk. E fejezetben olyan ajánlásokat próbálunk megfogalmazni, melyek a célul kitűzött harmónia megteremtését szolgálják.

MAGASSÁG

Jászárokszállás területén található lakótelkeken az épületek jellemzően földszintesek, gyakran tetőtér beépítésesek. Ettől eltérő, magasabb beépítést a városközpontban találunk, ahol négyemeletes, sok esetben lapostetős társasházak törik meg a régi, nagy belmagasságú, de legfeljebb egyemeletes középületek sorát. A lakó- és üdülőterületeken jellemzően azonos magasságú épületek találhatóak. A sort leginkább az újabb kor épületei között máig megbújó régi parasztházak törik meg. A harmonikus utcakép megőrzése, illetve kialakítása érdekében az újonnan épülő épületek magasságát a környező beépítéshez igazodva kell meghatározni. A túlságosan eltérő magasságú épületek megbontják a házak harmonikus ritmusát.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Jászárokszállás belterületi településrészei vegyes képet mutatnak az épületek tetőformáját illetően. A hajdan talán egyforma tetőidomú épületekkel kialakított utcák az idők folyamán elvesztették egységes képüket.

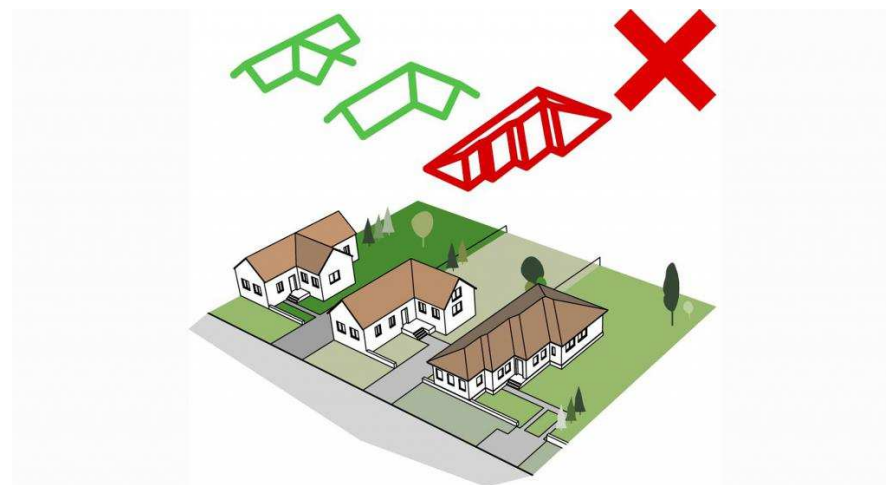

Az utcára merőleges gerincű tetők mellett megjelentek az utcával párhuzamos kialakításúak, a sátoztetős és az összetett formák is. Emiatt nem lehet határozott az egyik, vagy másik formát megjelölni követendő példának. Az új épületek tervezésénél a szomszédos épületek, az utcakép elemzése után, azokhoz igazodó tetőforma kialakítása a követendő.

Oromfalas, utcára merőleges gerincű épületek közé sem a sátoztetős, sem a tördelt, „mediterrán” tetőforma beékelése nem kívánatos.

Az oromfalasan kialakított, egyszerű nyeregtetős épületek mellett idegenül hat a kontyolt kialakítású, tördelt tetőforma.

A fent bemutatott példa jól ábrázolja, hogy megfelelő épületarányok esetén harmonikus utcakép alakítható ki abban az esetben is, ha a szomszédos épületek tetőgerincének iránya eltérő.

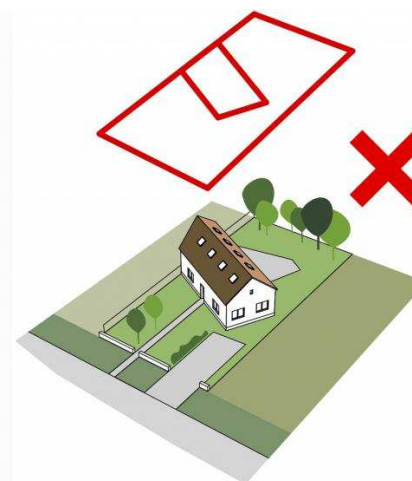
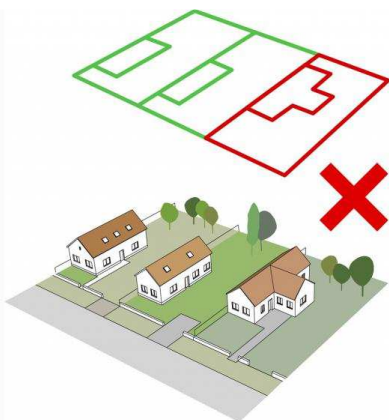
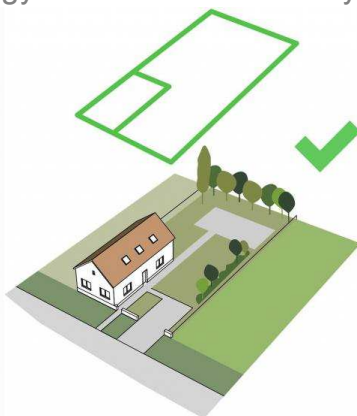
ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

A településen még mindig a hagyományos építőanyagok, a visszafogott színek használata a legelterjedtebb. Az utcákon sétálva azonban találkozhatunk fémlemez kerítéssel és egyéb, a környezetétől idegen megjelenésű építészeti megoldással is. Jászárokszállás területén a visszafogott színvilág, a hagyományos építőanyagok (tégla, cserép, fa, stb.) használata ajánlott. Nem javasolt a kirívó színű, feltűnő homlokzatszínezés, a rikító színű fémlemez alkalmazása sem az épületeken, sem kerítésként.

TELEPÍTÉS

Jászárokszállás területén az épületek a telekhatárokhoz igazodnak, azokkal párhuzamosan helyezkednek el, jellemzően azonos előkertek megtartásával. Az utcák harmóniáját meghatározza az épületek elhelyezkedésének ritmusa. Ezt a ritmust megtöri a többiekétől eltérő előkert kialakítása, vagy a telken belüli szabálytalan elhelyezés.

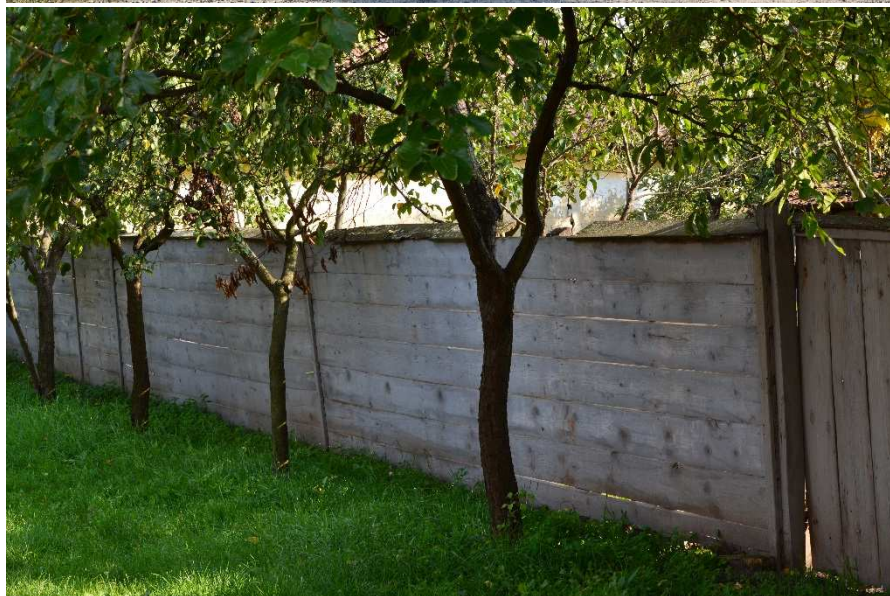

KERÍTÉSEK

Jászárokszállás területén a kerítések vegyes képet mutatnak. Jellemzően *kismértékben áttört deszkakerítések* találunk itt, de megtalálhatóak *tömör és nagymértékben áttört kerítések* is.

Hagyományos kerítés

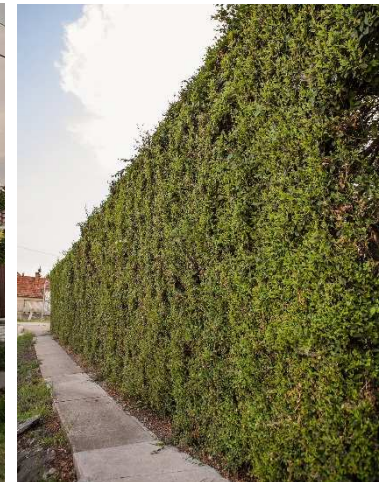
Az új beépítésű településrészekben a kertvárosias hangulatot idéző kovácsoltvas kerítések terjedtek el. Alkalmazásuk a belső, zegzugos utcákban nem javasolt, itt inkább a hagyományos kerítések hangulatát javasolt visszahozni.

A hagyományos anyagok mellett ne feledkezzünk el a növényzet alkalmazhatóságáról sem.

Fotó: Szűcs Judit

A kerítések átgondolt kialakítása, gondos megtervezése nélkülözhetetlen feladat. Kialakításában, színvilágában illeszkednie kell a mögötte álló épülethez és az őt befogadó utcaképhez, melynek megjelenésére kiemelt hatással van.

Fotók: Szűcs Judit

Fotó: Szűcs Judit

RÉSZLETEK

Jászárokszállás több száz éves múltra tekint vissza és jelentős építészeti értékkel rendelkezik. A múlt

hagyományos építészeti elemeinek megőrzése, illetve tudatos átörökítése napjaink épületeibe fontos feladata lenne az építkezőknek, tervezőknek.

Egyre fenyegetőbbé válik, hogy a régi parasztházak jellegzetes oromdíszei, a tornácok oszloprendje, szerkezeti megoldásai elpusztulnak.

NYÍLÁSZÁRÓK

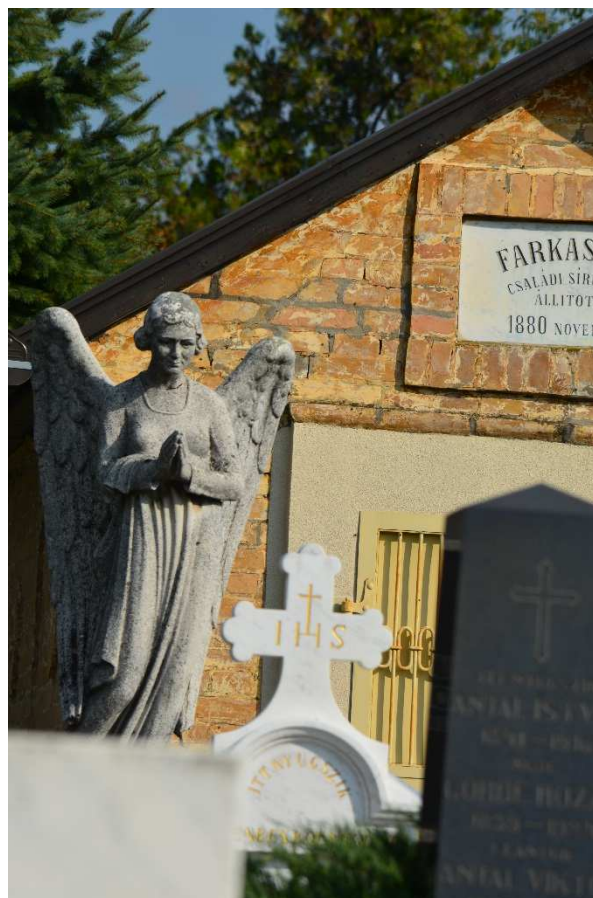
KÖZTEREK, KÖZPARKOK

közterületek településképi útmutatója

A települések közterületei kialakításának, gondozottságának nagy szerepe van az ott élők, oda látogatók életére, hangulatára. Emellett valódi képet ad a településen élőkről, lakóhelyükhöz való viszonyukról, lokálpatriotizmusukról.

Az ősök, a múlt tisztelete lemérhető a kegyeleti helyek, a temetők gondozottságán.

Jászárokszállás központi, hosszan elnyúló parkja jelentős városképi elem. A forró napokon árnyékot adó fáknek az esztétikai szerepen túl nagy szerepe van a megfelelő mikroklíma kialakításában is.

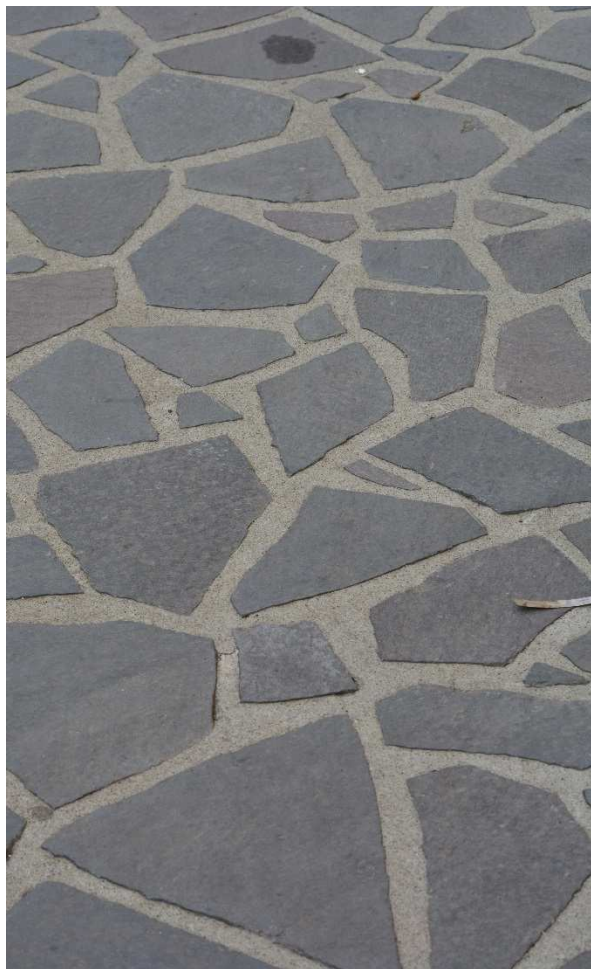
A központban található park nagy fákkal árnyékolt, gondozott virágágyásokkal tarkított. A tér kialakítása, az ott elhelyezett utcabútorok figyelemmel vannak a tér funkciójára. Az itt időző lakosok, látogatók le tudnak ülni, a terület beszélgetések, rendezvények helyszínéül is szolgálni tud.

Az utcabútorok esetében továbbra is törekedni kell az egységes megjelenésre és a gondos és rendszeres karbantartásra.

Nagyon fontos szerepe van a közterületek burkolatainak is. Esztétikai megjelenésük mellett funkcionálisan is meg kell felelniük. Fontos, hogy szerkezetük, kialakításuk könnyű mozgási lehetőséget biztosítson az idős, vagy mozgásukban korlátozott embereknek is. Megfelelő műszaki kialakításuk, rendszeres karbantartásuk nem csak a használatukat segíti, de élettartamukat is megnöveli. Tervezésüknél fontos szempont az egységes rendszerek és összehangolt színek kiválasztása.

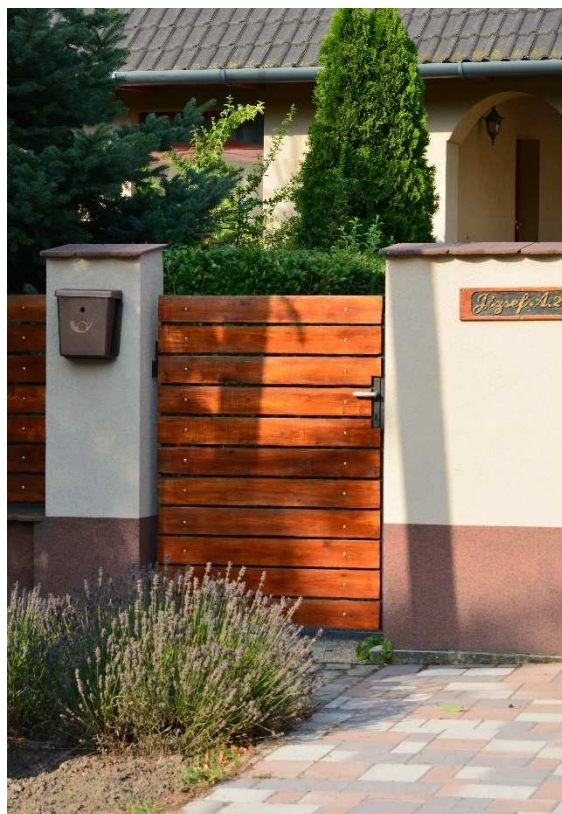

UTCÁK

A település harmonikus megjelenésének fontos eszköze a növényzet. A fák, virágok kiültetése előtt gondosan mérlegelni kell településképi szerepüket is. Az okosan elhelyezett, színes virágok, növények

elterelhetik a figyelmet az építészetileg megkérdőjelezhető, nem megfelelő pontokról, vagy éppen ellenkezőleg, ráirányíthatják a figyelmet a szépre.

Akárcsak a településen található tereken, a lakóterületek utcái esetében is fontos a növényzet kialakítása. Az egységes fasorok végigvezetik a szemet az utcán, a telkenként különböző fajtájú és méretű fák megakasztják a tekintetet. Javasolt az utcákban egyforma fajtájú fák egy időben való telepítése.

UTCABÚTOROK, BERENDEZÉSEK

Jászárokszállás település közterületein jellemzően egymáshoz stílusban illeszkedő, utcabútorokkal, berendezésekkel találkozhatunk. Ezek a tárgyak funkciójuk mellett megjelenésükkel szebbé tehetik a településképet.

AJÁNLÁSOK / BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

*a településkép minőségi formálására
vonatkozó ajánlások: építészeti
útmutató*

Forrás: www.biokontroll.hu

Jászárokszállás beépítésre nem szánt külterületi része elsősorban mező- és erdőgazdálkodási terület. A település határában két emberöltővel ezelőtt még közel 1000 tanya működött. Sajnos a tanyákból mára alig 20-25 maradt fent. A külterületi építkezésekkor a hagyományos anyag használatot és a tájba illesztést feltétlenül szem előtt kell tartani.

A település beépített területének határában két horgásztó is található. Hasznosításukat, fejlesztésüket úgy kell megoldani, hogy a természeti környezet a lehető legkevésbé sérüljön.

Forrás: [www. youtube.hu](http://www.youtube.hu)

Forrás: [www. http://jaszaroksz.5mp.eu](http://jaszaroksz.5mp.eu)

Forrás: Balassa-Ortutay: Magyar néprajz

Tanya Jászárokszállás

6.

JÓ PÉLDÁK / ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés) kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

A régmúltban épült, hagyományos épületeink az idő múlásával erkölcsileg és műszakilag is elavulnak. Különösen igaz ez a lakóépületekre, melyek az Alföldön hagyományosan, gyakran alapozás nélkül vályogból épültek. Födémüket fából készítették, tetőhéjazatuk eleinte nád, majd cserép volt. Hiába a törekvés, hogy eredeti állapotukban megőrizzük őket, ha felújított állapotukban nem tudunk funkciót adni nekik. Éppen ezért néhány

épület tájházként, múzeumként való megőrzése mellett a legfontosabb feladat a hagyományos épületek legalább részben történő megőrzése, az értékes építészeti részletek átörökítése, a településre jellemző utcakép megmaradásának biztosítása.

A régi hagyományos épületek esetében – főleg azokon a helyeken, ahol még több ilyen ház is található az utcában - törekedni kellene a még meglévő épületek, épületrészek megőrzésére. Esetükben a tulajdonosok megváltozott igényei gyakran felvetik a bővítés szándékát. A hagyományos, utcára merőleges gerincű lakóépületek bővítésére többféle, a település karakterét megőrző lehetőség van. Ilyenek pl.:

- keresztszárny hozzáépítése az utcafronti homlokzattól visszahúзва úgy, hogy a bővítés az utcaképet, az épületek ritmusát lehetőleg ne változtassa meg jelentősen,
- hozzáépítés a régi épület részleges bontásával, úgy, hogy az utcafronti épületrész megmaradjon, a bővítés az udvari részen épüljön meg,
- amennyiben az épület szerkezete lehetővé teszi, tetőtér-beépítéssel is bővíthetők az épületek. Ebben az esetben a tetőtéri ablakokat úgy kell kialakítani, hogy a tetőforma jellegében ne változzon.

Új épületek építése, illetve a meglévő épületek átalakítása, bővítése esetén az építészeti karaktert meghatározó elemek átörökítésére kell törekedni. Ezek a következők:

- a hagyományos épület tömegének arányai,
- a hagyományos épület tömegalakítása,
- a hagyományos utcai homlokzatképzés részletei,
- a hagyományos méretű és osztású ablakok,
- a hagyományos anyag és szín használat.

A hagyományos tömegképzés, formakincs átörökítésére több jó példát is találunk.

Forrás: <http://epiteszforum.hu>

A Makovecz Imre által tervezett Mogyoró-hegyi Mócsai-tanya sokkal egyértelműbben idézi a múltat, építi egymás mellé a jelennel, illetve jövővel.

Lendvai színházán homlokzati díszként jelenik meg a múlt építészete.

Forrás: <http://www.mma.hu>

Egy, a régi csűrök hangulatát idéző XXI. századi épület.

Forrás: <http://epiteszforum.hu>

Sajnos az elmúlt évtizedekben több természeti és egyéb katasztrófa is rákényszerített településeket teljes településrészek újjáépítésére. Két olyan példa is van, ahol a tervezők a hagyományos építészeti elemekhez visszanyúlva, a múlt értékét átörökítő beépítést hoztak létre.

Az egyik példa Tákos tiszai árvízben (2001) elpusztult településrészének újjáépítése.

Forrás: <http://tudasbazis.sulinet.hu>

A másik példa Kolontár vörösiszap-katasztrófa utáni újjáépítése. Turi Attila, Zsigmond László, Jánosi János

Forrás: <http://ordoguzo.blogspot.hu>

Fotó: Szűcs Judit

Régi, hagyományos építészeti
elemeket átörökítő épület

Fotó: Szűcs Judit

Máig
egységes
utcakép

JÓ PÉLDÁK / SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

*sajátos építményfajták,
reklámhordozók, egyéb műszaki
berendezések*

Az épületek és a növényzet mellett a reklámhordozók, hirdetőtáblák, cégérek is meghatározó elemei az utca- és településképeknek.

Forrás: <https://www.orszagalbum.hu>

Ezek az elemek lehetnek díszei településnek, de a meggondolatlanul, igénytelen anyaghasználattal és

színvilággal kialakított, rendszertelenül, odafigyelés nélkül elhelyezett berendezések bizony elronthatják a település hangulatát.

Ugyanilyen fontos szerepet játszanak az utcabútorok, az utca- és eligazító táblák, kandaláberek.

A fenti, régi feliratok még ebben a kopott állapotukban is hangulatosak.

Ezeknél a településképet meghatározó elemeknél törekedni kell az egységes kialakításra, akár egyedi tervezésű, akár kereskedelemben kapható berendezések telepítése tervezett.

A közterületen elhelyezett hirdetőtáblákat egységesen kell kialakítani, elhelyezésüket tervezetten végezni. A településkép érdekében a magánhirdetéseket is ezeken az egységesen kialakított és tervezetten elhelyezett felületeken szükséges elhelyezni, így elkerülhető a zavaros, rossz hatású megjelenés.

A közművek esetében törekedni kell azok rejtett, terepszint alatti elhelyezésére. A föld felett elhelyezendő műszaki berendezések eltakarását tervezetten kell megoldani.

Forrás: <http://www.oballaert.hu>

Forrás: <http://mapio.net>

IMPRESSZUM

JÁSZÁROKSZÁLLÁS VÁROS

ÖNKORMÁNYZATA

www.jaszarokszallas.hu

5123 Jászárokszállás, Árpád tér 1.

Központi telefon: 57/531-050

E-mail:

titkarsag.ph@jaszarokszallas.hu

KÉSZÍTETTE:

Jászárokszállás Város Önkormányzata

SZÖVEG: Farkas Renáta

FOTÓ: Szűcs Judit
Farkas Renáta

